

Forfatter: Ewald, Johannes

Titel: Udrag fra Herr Panthakaks Historie og Meeninger

Citation: Ewald, Johannes: "Herr Panthakaks Historie og Meeninger", i Ewald, Johannes: *Herr Panthakaks Historie og Meeninger*, udg. af Johnny Kondrup , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, i samarbejde med Nyt Dansk Litteraturselskab, cop. 1988, s. 200. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-ewald01dkval-shoot-idm140540296294432/facsimile.pdf> (tilgået 24. april 2024)

Anvendt udgave: Herr Panthakaks Historie og Meeninger

- ske lyst. – *Pommern*: tidligere hertugdømme ved Østersøen, i dag indlemmer i Polen og DDR. – *Magdeburg*: fæstningsby ved Elben, ca. 130 km vest for Berlin. – *Han kunde jeg maaske skaffe Dem*: Unge mænd, især bønderkarle, blev dengang ofte lokket eller tvunget i soldatertjeneste; se fx Holbergs *Erasmus Montanus*, 5. akt scene 2-5.
- 82 *Overalt*: hvorom alting er. – *Staldbroder*: staldbroder, kammerat. – *mit i midt i*.
- 83 *efter al Anseelse*: efter al sandsynlighed. – *min Stiffader*: min stoffader, dvs. Peder Huulegaard (1711-69), hørkræmmer og overformyndet i København. Enkemand 1758, året efter gift med Ewalds moder Marie, f. Wulff (1715-91), som havde været enke siden 1754. Forholdet mellem Ewald og stoffaderen var meget spændt. – *Lentsen*: Lutzen, en by ved Elben, ca. 100 km sydøst for Hamburg.
- 84 *Carrosser*: kærtegn. – *Freekost*: dagens første måltid, morgenmad. – *politisk*: taktisk.
- 85 *paa en Omstændighed nær*: Ewald vender aldrig tilbage til denne omstændighed, men det har utvivlsomt været en hilsen til Arendse. – *en Expresser*: et ilbud. – *12 Mil*: godt 90 km.
- 86 *Rendsburg*: dansk fæstningsby på grænsen mellem Slesvig og Holsten. – *Læning*: soldaterløn. – *Credit*: anseelse. – *Vestindien*: De vestindiske Øer i Det carabiske Hav ud for Centralamerikas østkyst. Tre af øerne var danske indtil 1917 og rummede især sukkerrørspantager, som blev drevet med negerslaver. De danske embedsmænd på øerne (ofte udsbud, som man ikke ville have i selve Danmark) døde i stort tal af tropesygdomme. – *med god Betænksonhed*: med fuldt overlæg. – *forekom Climaet*: kom klimaet i forkøbet. – *den Art af debauché*: den last (nemlig drikkeri). – *lastehafte*: tysk: lastefulde, umoralske. – *Ubillighed*: urimelighed. – *A la bonne heure*: fransk: Godt! Lad gå!
- 87 *Bylande*: øer. – *dronet*: druknet. – *Enthusiasme*: begejstring. – *sværen*: svoren. – *det Besynderlige*: det særlige (uden negativ klang). – *Sentenser*: sætninger, her bibelsteder. – *Troens Artikler*: grundsetninger i en trosbekendelse.
- 88 *Egen AskeFils*: eventyrfigur i slægt med Klods-Hans. Esben er den yngste af tre sønner, en drømmer der ligger hjemme og roder i asken fra ildstedet, men i tidens fylde viser han sig alligevel kvik nok til at vinde prinsessen (se fx Svend Grundtvig: *Danske Folkeeventyr*, Ny Samling, 1878, s. 19 ff.). – *Alexander den Store*: (356-323 f.Kr.), konge af Makedonien. Skabte et hellensk imperium ved at erobre hele Perserriket incl. Babylonien og Ægypten under sit store felttog 334-323. – *unvigelige*: nødvendige. – *Stille-Bøger*: bøger, hvorefter man kan lære skriftlig fremstilling. – *Philolog(s)*: sprogforsker, her klassisk filolog. – *purus purus*: latia: ren og ublandet. Der sigtes til rektor J.F. Licht ved domskolen i Slesvig, hvor Ewald var elev 1754-58. Licht var en lærd kender af græsk og romersk oldtidslitteratur.
- 89 *Tom Jones*: egentlig *The History of Tom Jones, a Foundling*, roman af Henry Fielding (1707-54). Romanen, der udkom 1749, er en broget historie om